NUNTA ÎN ŞCHEIU[1]

PÂNĂ PE LA 1830

ulte maĭ ştie mama din cele trecute, şi când iĭ daĭ pas la vorbă începe să-ţĭ spună cu tâlc şi ca din carte, şi-ţĭ povesteşte de oamenĭ carĭ aḑĭ nu maĭ sunt şi de obiceiurĭ carĭ aḑĭ s'au perdut, şi-ţĭ vorbeşte de vremurile carĭ au trecut şi carĭ nu se maĭ întorc. Şi are dreptate să ştie multe, pentrucă multe a vĕḑut, şi a vĕḑut multe pentru-că a avut vreme să le vaḑă şi vreme destulă e în treĭ sferturĭ de veac prin care a trecut.

Dacă însă 'ţĭ vine oare-cum în gând să o 'ntrebĭ «de câţĭ anĭ e», nicĭ decum nu-ţĭ rĕspunde d'adreptul, nicĭ decum nu îţĭ spune că e trecută de 75 de anĭ, ci te lasă să-ĭ socoteştĭ singur, după ce dênsa îţĭ spune că: «29 de anĭ sunt de când mi-a murit bărbatu, 23 de anĭ am trăit cu dênsu, şi de 23 or 24 de anĭ eram când m'am măritat, căcĭ pe atuncĭ, spune dênsa maĭ departe, pe atuncĭ nu se mărita fetele aşa de tinere ca acuma, de aceea şi vedeaĭ atuncĭ pe la horă, când se făcea, tot fete în putere, înalte şi voinice. — Şi din muerile cu care am fetit maĭ trăesc şi astăḑĭ cum e Rogozoae, Palecăsoae (fată de meşter băgat în ţehĭ), Vuţa Ghiorghioae; alelalte au murit unele maĭ de mult altele maĭ de curênd cum e Ţica Butoesiĭ, Chiva lu Lingură, Stana lu Guţoică şi Munteana. — Şi se făcea pe atuncĭ ca şi acum joc la noĭ pe Tocile în «Pajiştea a Mare», pe Cacova se făcea lângă «Şargu» şi pe Coastă la «Crucea Moşicoiuluĭ», şi la joc venia

1) Româniĭ braşovenĭ numesc «Cetate» numaĭ centrul Braşovuluĭ, adecă partea împresurată şi întărită cu zidurĭ şi turnurĭ. Preurbiul (cum se ḑice pe acolo) Braşovuluĭ, adecă partea din sus, poartă numirea generală de «Şcheiŭ». În Şcheiŭ se află Gimnasiul cel mare gr. or. român, cu opt clase, şcoala comercială cu treĭ clase, şcoala reală cu patru clase precum şi clasele primare în numĕr de cincĭ, toate concentrate în măreţul edificiŭ ce se înalţă falnic din spre nord în faţa zidurilor «Cetăţiĭ» în locul numit «Groaverĭ». Ceva maĭ sus de Groaverĭ e «Prundu» adevĕrata piaţă a Şcheiuluĭ şi în Prund, maĭ la o parte, spre miaḑă-ḑi se înalţă vechia biserică «Sf. Nicolae». Din Prund drept în sus şi cam spre apus se începe o vale care se întinde până departe în sus, până la «Ţîpu Oabĕnuluĭ», şi care cu deosebire în partea de sus e destul de îngustă şi mărginită cu dealurĭ maĭ mult neîntrerupte, înalte şi prăpăstioase. Acea vale pe o întindere de peste o jumĕtate de cias cu picioru din Prund e acoperită cu case dese şi poartă numele de «Tocile». Toceleniĭ începênd dela «Crucea Căpitanuluĭ» — atât de departe de Prund precât e acesta de Groaverĭ — merg cu toţiĭ la biserica de pe Tocile: «Sf. Treime» — Tocilele despre miază-noapte sunt despărţite printr'o spinare de deal destul de mare numită «Coasta Prunduluĭ», sunt despărţite, ḑic, de «Cacova» o altă vale, însă nicĭ pe jumĕtate atât de întinsă şi de asemenea acoperită de case carĭ sunt înşiruite, astfel încât formează două uliţe una jos d'alungul văiĭ şi alta maĭ sus la dreapta eĭ pe coastele din faţa soareluĭ. Numaĭ ceĭ ce locuesc pe fundul văiĭ o duc bine în ce priveşte apa. — Spre sud de Crucea Căpitanuluĭ, de Prund şi de Groaverĭ se întinde în clină aşa numita «Coastă» şi «Costiţă».

ca şi acuma fete şi neveste (1), şi feciorĭ (2) şi oamenĭ însuraţĭ de juca şi lume multă de se uita. La orce joc se făcea, fete venia de obiceiŭ numaĭ de prin partea şi din apropierea loculuĭ unde se făcea, iară oamenĭ şi neveste, şi maĭ ales feciorĭ venia de prin toate părţile, de prin «Malu Ciurculuĭ» de pe «Calea adêncă», de pe «Podu lu Grid», de prin «Malu lu Orghidan», de pe la «Podu Creţuluĭ», de prin «Capu Satuluĭ», de pe «Valea Oului», de pe «Valea Teii», de prin «Ţigănie», de pe la «Ţîpu Cătaniĭ», de pe «Goriţă», şi de prin «Ciocrac», în sfêrşit de prin toate părţile până şi de prin «Braşovechiŭ» şi de prin «Curmătură», (3) însă de tot rar şi maĭ mult de se uita. La joc feciorii se întêlnia şi juca cu fetele şi de multe orĭ pentru ele jocu era cu noroc.

Maĭ înainte vreme fecioru tot se maĭ ducea la fată în casă, înainte de a o cere, de s'ar fi dus măcar vr'o jumĕtate de an de ḑile, de se cunoştea bine cu fata, şi dacă nu «i se părea» nu se maĭ ducea, iar dacă fata îĭ plăcea şi «era dela D-ḑeu», o lua. El trimitea la fată voatre (1) să-l votrească. — Uniĭ feciorĭ, prea puţinteĭ, făcea cum se face astă-ḑĭ: după ce punea ochiĭ pe vr'o fată, de care credea fie-care, că e de nasul luĭ şi că i-ar fi potrivită de nevastă, trimitea de-adreptul voatre, fără să fi călcat maĭ întâĭ eĭ peste pragu caseĭ fetiĭ.

Voatrele mergea la părinţiĭ fetiĭ, lua lucrurile de pe departe şi din vorbă în vorbă ajungea să vorbească despre căsătoriĭ; şi pomenia de fecior, că i-ar fi vremea să se însoare, că ar fi bine să i se găsească o fată bună, că şi el e fecior bun, şi că ar fi o bună potriveală dacă părinţiĭ fetiĭ ar voi să-l aibă de ginere. Cam aşa vorbiră, D-ḑeŭ să le ierte, Foltoae şi Dobreasa a bĕtrână, care mĕ votriră pe mine; mi-aduc aminte cât de bune de gură era.

De obiceiŭ părinţiĭ fetiĭ ruga pe voatre să le dea rĕgaz «să se maĭ gândească» şi nicĭ odată nu se făcea lucrurile de odată. Şi când părinţiĭ nu voia să-şi dea fata după feciorul care o cerea, nicĭ odată nu-ĭ spunea d'a dreptu că nu i-o dă, ci găsia modru d'a amâna lucrurile: ba că fata e prea tînĕră, ba că nu e gata din zestre or din haine, ba că nu au de gând s'o mărite în acel an pentru cutare şi cutare pricină şi altele, şi totdeauna adăuga: să maĭ aştepte şi «de va fi dela D-ḑeŭ, se va face».

Nu tot aşa se 'ntêmpla când fetiĭ şi părinţilor fetiĭ le plăcea fecioru. Eĭ atuncĭ după ce se maĭ gândia şi din noŭ venia voatrele şi din noŭ le spunea «să facem, dacă e dat dela D-ḑeŭ să facem», din vorbă în vorbă începea să

1) Nevastă, pl. neveste se ḑice la femeile tinere; muere, muerĭ se ḑice la cele maĭ bĕtrâne, sau când se ia colectiv: muerĭ în oposiţiune cu oamenĭ; *femeĭ* nu e de loc întrebuinţat la clasa de rênd.

2) Fecior, pl. feciorĭ e singurul cuvînt întrebuinţat cu înţelesul de: tînĕr, june. Cuvîntul «June» şi cu deosebire în plural «Juniĭ» şi-a câştigat însemnarea sa cu totul deosebită; cu altă ocasiune voĭ vorbi de Junĭ şi despre petrecerile lor.

3) Am creḑut cu cale a da atâtea numirĭ de localităţĭ, pencru-ca să se vadă că ele aŭ esistat şi esistă ca numirĭ româneştĭ. De altfel şi în Braşov începe lumea să întrebuinţeze numirĭ streine; în loc de «Zizin» ḑice Zájzon; în loc de «Postovar» ḑice Schuler (citeşte Şuler) şi adeseorĭ chiar schimbându-ĭ numele numesc «Kapellenberg» acea măreaţă «Têmpa», care se înalţă ca o creastă dispre sudul «Cetăţiĭ». Apoĭ dela lumea *maĭ de ceva* din Braşov se deprind cu acele numirĭ şi «Boeriĭ din Ţară». Şi luĭ Neica Niţă şi Neica Trică şi Neica Văsîĭ li se face ruşine d'a le maĭ ḑice pe româneşte, şi încep şi eĭ să le ḑică ca «Domniĭ», pentru-că Domniĭ trebue să ştie cum e bine.

1) Voatră, voatre, a votri, votrire, în loc de peţitoare a peţi, care abia aḑĭ e cunoscut aproape numaĭ în: «a merge în peţite».

spună din gură: voatrele ce avere are feciorul; părinţiĭ fetiĭ ce zestre are aceasta. De zestre fetiĭ se da: banĭ, haine, moşiĭ, vite şi altele. Foae de zestre pe atuncĭ nu se prea făcea şi dacă se făcea, se făcea iacă numaĭ aşa pe câte un petec de hârtie. Când am umblat prin lăcriţa mesiĭ am dat peste o foae de zestre, e maĭ din coace, şi poate că e la vre una din tete. Iacătă-o:

«Foae de zestre,

100 de Nemţeşti [1] şi o găleată de grâŭ, roche de mătase, sucnă de mătase, 2 surţurĭ de mătase, scurteĭcă de mătase, zăbun de mătase, 2 laĭbêre de mătase, scurteică de prizîl, 2 sucne de stambă, 3 surţurĭ de *carton*, 3 laĭbêre de barşon, 10 iĭ, 5 din ele de ăle bune, 2 părechĭ de cerceĭ, 2 inele de argint, 9 şire de *ghisoare*, straiŭ, 2 perinĭ, ladă, 2 ştergare, o păreche de papucĭ, cisme, 2 şervete, pînzătură, androace».

Dacă părinţiĭ fetiĭ se 'nvoia cu voatrele, care vorbia în numele feciorului şi al părinţilor luĭ, dacă se 'nvoia adecă şi din zestre, rĕmânea «să meargă la vedere», într'o sară pe care o hotăra feciorul în înţelegere cu părinţiĭ fetiĭ. Feciorul mergea cu voatrele şi cu vr'un vecin saŭ rudă ceva; şi la mireasă maĭ găsia pe câte cine-va afară d'aĭ casiĭ fie rudă, fie vecin. După ce intra în casă şi era poftiţĭ să şéḑă, venia şi mireasa şi da bună sara şi săruta mâna streinilor, până şi gineruluĭ, apoĭ după ce maĭ sta de vorbă, de obiceiŭ aducea ceva cinste la oaspeţĭ. Mireasa, or-cine ce ar fi întrebat-o, trebuia să rĕspundă şi trebuia să se arete deşteaptă şi ruşinoasă. — După o vreme oare-care feciorul eşia afară şi cu voatrele, care îl întreba dacă îĭ place fata, şi de-ĭ plăcea le spunea să facă, iar de nu, «rĕmânea într'o nimica».

După «fostu la vedere» urma logodna: la uniĭ maĭ curînd, la alţiĭ maĭ târḑiŭ. Soacra mică avea grijă să se pregătească de logodnă şi să fie cu toate în bună rênduială. In ḑiua de logodnă, prin amurgul sêriĭ, venia «plocoanele» dela ginere, trimise la soacra mică prin muerĭ, douĕ or treĭ neamurĭ de ale gineruluĭ. Ca plocon se aducea: carne de porc, unu or doĭ purceĭ «jumuliţĭ», douĕ ploştĭ de vin şi doĭ colacĭ. Soacra mică cinstia la muerile care aducea plocoanele cu câte un zlot la treĭ inse, saŭ cu câte şase băncuţe [1], câte un pahar de vin din ploştĭ, şi le tăia câte o ţîr de colac. — Maĭ apoĭ ceĭ tinerĭ trebuia să meargă la popa, saŭ dacă nu, venia popa acasă la mireasă de-ĭ logodia. Popa întreba pe fie-care, că cu voea lor e, nu sunt siliţĭ de nimenĭ? Ginerile spunea din vorba a dintâiŭ: «cu voea mea»; mireasa nu prea spunea din vorba a dintâiŭ, apoĭ tot spunea şi ea: «cu voea mea»; nu putea să ḑică tocmaĭ atuncĭ, că nu e cu voea eĭ. Dacă ḑicea că nu e cu voea lor, nu-ĭ logodia, rĕmânea nelogodiţĭ. După ce rĕspundea, că e cu voea lor, popa scotea inelu miresi şi gineruluĭ din degete, le punea pe un taler, le «cetia din cărţĭ», gineruluĭ îĭ băga în deget inelu miresiĭ şi miresiĭ inelu gineruluĭ şi ḑicea «Cu voea lor la amêndoĭ se împreunează fiul cutare cu fiica cutare». — Inelele la bărbaţĭ era de aramă or de plumb cu scaun; cu cât era maĭ marĭ

1) «Nemţĕscu» se socotia cu 40 de crucerĭ adecă cam un leŭ. Nemţeştiĭ sunt aproape şi aḑĭ atât de înrădăcinaţĭ încât, cu deosebire bĕtrâniĭ, în socoteala lor totdeauna prefac floriniĭ în nemţeştĭ, — florinu cam $2 \frac{1}{2}$ nemţeştĭ, — nu pot socoti pe florinĭ.

1) Un zlot saŭ un zlot bun = un florin; un zlot rĕu = un nemţĕsc; băncuţa e a ḑecea parte dintr'un zlot bun, cam 25 de banĭ.

cu atât era maĭ de preţ; fetele purta inele cu câte treĭ luminĭ.

Ceva maĭ târḑiŭ după logodire, adecă pe la nouĕ saŭ ḑece sara venia logodna adecă masa, pe care o da soacra mică. Lua parte la ea ceĭ poftiţĭ din partea socrilor marĭ şi micĭ, de aceea era vorba «te ducĭ la logodnă?» or «te-a chemat la logodnă?» — Lăutariĭ aştepta pe oaspeţiĭ la pragul porţiĭ şi când vedea că vine câte un poftit începea să ḑică marşu, şi când era nor şi întunerec pe învitaţĭ îĭ cunoştea după lămpaşele or felinarele cu care venia; uneorĭ se şi înşela, de ḑicea la trecĕtorĭ.

In casă mesele era puse de maĭ nainte şi ceĭ ce venia începea să se aşeḑe la masă; ceĭ ce venia maĭ târḑiŭ trebuia să şeaḑă maĭ în coada mesiĭ, dacă nu cum-va se 'ntêmpla să fie vr'un om maĭ de seamă. La unele logodne lua parte şi popa şi locul luĭ era totdeauna în fruntea mesiĭ. — După ce vedea, că ceĭ poftiţĭ s'aŭ cam adunat, începea să se aducă bucate la masă.

Dacă soacra mică voia să o ajungă maĭ puţin, făcea logodna cu fertură şi pâne şi la urmă colac, iară dacă îĭ da mâna să cheltuească maĭ mult şi voia să facă logodna maĭ mare, o făcea cu friptură şi lapte acru şi la urmă colac; — nicĭ odată însă logodna nu era maĭ mare decât nunta; — şervet, cuţît, furculiţă şi lingură, de era fertură, îşĭ aducea fie-care învitat. — De bĕut se aducea la masă rachiŭ saŭ vin, după darea de mână a soacreĭ micĭ.

Cât ţinea masa lăutariĭ împărţiţĭ în toate casele,(1) în care era aşezate mese, ḑicea într'una cântece de masă. Mese eraŭ başca pentru oamenĭ, başca pentru muerĭ şi başca pentru feciorĭ; pe feciorĭ de obiceiŭ îĭ punea maĭ la o parte prin câte o casă or căscioară maĭ dosnică. Şi când la soacra mică nu era destul loc, punea şi la câte un vecin. — Uneorĭ se făcea logodna fără lăutarĭ, dar a doua ḑi ḑicea lumea că a făcut pomană.

Cât ţinea masa ginerile ajuta şi el la muerile care ducea pe masă, iară mireasa sta ascunsă în cămară, or în pivniţă; de obiceiŭ însă acolo de unde se ducea pe masă, şi trebuia să fie cu băgare de seamă ca să nu se mânjească pe haine.

Când era pe la sfârşitu mesii, ginerile mergea de şedea la masă cu ceilalţĭ feciorĭ, şi i se aducea o sticlă or douĕ de vin, de închina cu eĭ. Apoĭ venia mireasa şi pe o tavă îĭ aducea florĭ, o garoafă. Ginerile lua florile şi dăruia pe mireasă după cum îĭ da mâna şi avea plăcere; dup'aceea mireasa lua şi da florĭ şi la ceilalţĭ feciorĭ.

După ce se isprăvia cu masa, se ridica mesele şi se scotea afară şi se începea jocu; maĭ întâiŭ de toate se cânta hora, «hora miresii». Din lume după un joc douĕ începea să plece pe

1) Româniĭ din Şcheiŭ nu cunosc decât cuvîntul «casă», pentru a designa atât întregul edificiŭ, d. e. «Casa noastră», «Maĭ sus de casa noastră» etc., cât şi în genere odăile saŭ camerile din care constă. Sunt prea puţintele casele cu o singură încăpere; maĭ multe sunt cu douĕ încăperĭ, în regulă generală cu treĭ şi unele chiar patru. In acest caz apoĭ diferitele încăperĭ îşĭ aŭ numirea lor proprie şi adecă: Casa despre uliţă (a) e cea maĭ mare, de aceea şi poartă numele de «Casa a mare». De regulă nu e locuită, ci e ţinută curată şi pentru mosafirĭ; sub ea de obiceiŭ e pivniţă. Alăturĭ e «tinda» (b) cu intrarea din curte. In fruntea tinḑii e vatra cu căminul şi cu firidele la cămin; fumul dela focul din vatră iese prin un urloiŭ larg. A treia încăpere la care se intră tot prin tindă e «căscioara» (c), la care se adaugă uneorĭ o a patra încăpere «cămara» (d). In cămară nu se face foc, pentru-că de obiceŭ nu e cuptor; iară dela cuptoarele din casa a mare şi din căşcioară fumul iese prin nişte «orneţe» scoase prin pod — tot în urloiul de de asupra vetrii din tindă. Toate încăperile sunt puse în rênd şi nu aŭ decât o singură intrare: din curte prin tindă.

acasă; alţii sta până la sfârşit când nu maĭ avea cine să joace.

Plocoanele aduse dela ginere le frigea şi le punea la socri marĭ «al doilea masă».

A doua ḑi după logodnă mireasa spăla vasele.

In toate duminecile de după logodnă până la nuntă, ginerele mergea la mireasă cu plocoane: câte un colac, *bomboanţe* din boltă, jimble, câte vr'o douĕ mere, câte vr'o douĕ pere. Mireasa iară îl cinstia: făcea vr'o douĕ uscăţele, vr'o douĕ perinițe, scovărḑĭ, clătite or plăcinte.

După logodnă venia «strigările în biserică», de treĭ orĭ în treĭ sĕrbătorĭ una după alta. După sfârşitu slujbeĭ popa eşia în uşea din dreapta a altaruluĭ şi spunea că «cutare fecior vrea să se căsătorească cu cutare fată»; «dacă cine-va are vr'o pricină să se arate», adecă vrea să ḑică, că să se arate dacă ginerile era încurcat cu altă fată.

Când era aproape să facă nunta, se da zestrea. Ginerile mergea cu neamurĭ de-ale luĭ: surorĭ, cumnate, fraţĭ, la soacra mică, care le făcea masă, le făcea cinste şi chiema şi pe voatre atuncĭ la cinste. Ginerile, dacă vrea, lua din zestre şi cinstia miresii cât avea plăcere: un zlot, doĭ, treĭ; zestre se da câte 100, 150, 200 de nemţeştĭ.

Pentru nuntă ginerile îşĭ punea chemătorĭ, dacă era din neamurĭ or din pretinĭ. Dacă mireasa avea vr'un neam, îĭ spunea să-l pună şi pe acela din parte-ĭ şi atuncĭ ginerile nu punea decât unu.

Chemătorii şi ginerile, călărĭ (la caĭ plătia ginerile), mergea câte odată toţĭ treĭ împreună, or se rênduia de mergea câte unu; de obiceiŭ însă ginerile mergea împreună cu un chemător. Pe atuncĭ se chema la nuntă de Vinerĭ, înainte de dumineca nunţii, începênd de pe la douĕ după amiaḑi şi până sara: da cu pleasna în poartă, în straşina porţii, în stobor (ulucĭ), or în ce era, de eşia cine-va din casă: om, muere, fecior or fată, îĭ da să închine din plosca ce o ducea fie-care chemător cu el, îmbia să închine maĭ bine, şi după ce maĭ închina ḑicea chemătoul: «Se cunună cutare cu cutare; s'aŭ rugat socrii marĭ şi micĭ şi jupânu nunu şi cu tinerii dempreună, să faceţi dragoste să poftiţi şi D-voastră». — De era numaĭ vr'un băiat acasă, îĭ spunea luĭ: «spune-ĭ drăguţ, că sunt poftiţĭ la nuntă». — Fetele şi băeţiĭ nu primia să bea din ploscă. — De nu era nimenĭ acasă, lăsa vorbă la vecinĭ.

Vinerĭ sara şi toată noaptea despre Sâmbătă, soacra mică şi ajutoarele avea de lucru cu frămêntatu pâneĭ şi al colacilor pe care îĭ cocea pentru nuntă.

Sâmbătă sara ginerile mergea la mireasă cu punga cu lăutarĭ; aşa se ḑicea că «duce punga». El ducea miresii gimbir[1] şi oglindă, iară socrilor cisme. Gimbirul şi oglinda le ducea chiar ginerile: alea era ale luĭ; iară cismele le ducea chemătorii, fite-şĭ care câte o păreche. Se punea cu ele la masă, şi după ce se punea la masă, când venia mireasa de-ĭ da florĭ gineruluĭ şi maramă pe tavă, atuncĭ ginerile îĭ da ploconu ce-l ducea. Mireasa da florĭ şi maramă şi la chemătorĭ, şi eĭ iară îĭ da ploconu ce ducea. Dacă ginerile n'avea socri, aducea numaĭ miresii cisme. — Dup'aceea punea la masă; aducea bucate şi

1) Gimbirul e cârpa cam măricică, cu care se leagă femeile la cap; câmpul e negru-vênăt, cu puişorĭ roşiĭ cu câte o coaje în formă de secere de coloare galbenă; marginile sunt cu florĭ maĭ marĭ, roşiĭ brăsdate de galbĕn. Il poartă femeile din Braşov şi din satele dinprejur: Săcele, Bran, etc. până şi cele din Vlădenĭ. Când pune miresii gimbirul în cap se ḑice că «o 'nvĕleşte». Compară espresiile: «ţi-aĭ vĕḑut gimbiru in cap», «te-aĭ vĕḑut învălită» şi altele.

bĕutură : fertură[1] de orez or de fidea, or sarmale; vin or rachiŭ. Apoĭ se scula dela masă, strîngea mesele şi 'ncepea jocul, care ţinea până pe la 12, 1 şi 2 noaptea, şi la joc se aduna şi fete din vecinĭ, carĭ era maĭ pe aproape, or din neamurĭ.

Duminecă dimineaţa iară chema la nuntă, dar ginerile nu maĭ mergea, mergea numaĭ chemătorii.

Lăutariĭ duminecă dimineaţa pe la ciasurile nouĕ venia întâiŭ la ginere de îl zoria, aşa se ḑicea că «îl zoreşte» : cânta marşurĭ saŭ şi de joc, dar nu prea avea vreme de jucat, că avea lucru : muerile cu gătitu bucatelor, cu tăiatu cărnii pentru friptură şi cu făcutu a tot ce trebuia, iar ginerile cu căratu meselor şi scaunelor, cu adusu vinuluĭ (singur îşĭ aducea butoiu), a farfuriilor şi altele.

Dela ginere lăutarii mergea la mireasă. Acolo începea jocu de după «eşitu din biserică». De jucat juca în curte, se ḑicea că «joacă în curte la mireasă», şi juca în curte chiar şi când vremea era urîtă, de ar fi jucat măcar un joc douĕ, cu corturile (umbrelele). Când ploua la jucatu în curte, se ḑicea că mireasa a mâncat din oală. La joc eşia şi fete : dacă avea mireasa soră fată mare, o scotea şi pe aceea; apoĭ venia din vecine şi rude : neveste şi bărbaţĭ. Ginerile lipsia, dar era alţĭ feciorĭ şi chemătorii. Aceştia chema ce chema, da pe la mireasă, se da jos de pe caĭ, juca un joc douĕ, şi iară se ducea de maĭ chema, până ce isprăvia; de isprăvia maĭ iute, juca maĭ mult. — In curte nu se juca decât hora şi breaza.

Ginerile trebuia să-şĭ isprăvească toate ale luĭ până pe la 11 de dimineaţă. Dup'aceea se gătia şi cam către ciasurile 12 mergea cu treĭ patru oamenĭ, uneorĭ şi muerĭ, mergea la nunu, unde maĭ găsia oamenĭ şi muerĭ; chip muerĭ totdeauna trebuia să fie ca să meargă cu nuna. Cu toţiĭ apoĭ mergea la mireasă. Chiar dacă se 'ntêmpla să joace, când se auḑia că «vin», se spărgea jocu, mireasa cu parte din muerĭ intra în casă, iară lăutariĭ eşind la poartă, ḑicea marşu nunuluĭ. Intra cu toţii în curte; nuna cu muerile, care venise cu ea, intra în casă; nunu cu ginerile şi cu oamenii sta în curte. Nuna ducea miresii o bucată de licof (turtă dulce); mireasa îl lua, îl băga în sîn şi a doua ḑi îl mânca cu ginerile. Mireasa săruta mâna nunii, când aceasta iĭ punea *procovul* în cap. Procovu îl cumpĕra naşa adecă nuna, de se 'nvoia să-l cumpere, or de nu, căpĕta dela cine avea câte o materie necusută, şi atuncĭ trebuia să o dea îndărăt. Când îl cumpĕra naşa, procovul rĕmânea miresiĭ, care îşĭ făcea din el sucnă, de era maĭ mare; de era stofa maĭ mică, îşĭ făcea surţ. Materia cum era, se lua dela un capĕt, şi se îndoia în lung şi se cosea pe muche aşa că procovul avea forma uneĭ glugĭ şi când îl punea în cap, partea lungă venia pe spate. Mireasa cu procovu în cap mergea la biserică; ea nu vedea decât jos; nu vedea pe unde merge, ci o scotea şi o ducea naşa de mână. Când mergea la biserică mergea maĭ întâiŭ oamenii: nunu cu ginerile depreună, apoĭ oamenii; după dênşiĭ nevestele: nuna şi mireasa depreună, apoĭ nevestele după ele.

Ginerele se 'mbrăca cu ilic şi peste el cu zăbunel, iar de era iarnă şi avea ghebă, mergea cu gheba; de avea co-

1) Súpa saŭ după nemţeşte «zupa» nu ferbe de loc la vetrele Românilor din Şcheiŭ; eĭ o numesc fertură; dacă fertura e «îngroşată» cu făină şi cu oţet, se chiamă «zamă acră»; zamă acră e şi fertura de mel cu borş şi cu tarhon.

joc, mergea cu el împlăşcat. (1) Apoĭ cu cioarecĭ şi cu cămaşa scoasă peste cioarecĭ; cămaşa era largă, largă şi la mânecĭ, era dintr'o foae, la umere neîncreţită, fără guler lat; la gât se încheia cu chiotorĭ de aţă. Cămaşa, largă şi lungă şi fără guler era strînsă în curele late, cu care se încingea oamenii şi feciorii peste mijloc, şi încreţită era lăsată numaĭ până maĭ sus de ghenunchĭ peste cioarecii de zeche albă, cu care se 'mbrăca oamenii şi feciorii. Deasupra curelii saŭ şerparuluĭ cămaşa făcea un sîn, care slujia în loc de buzunar, de punea în el de toate. — Oamenii era cu ilice cu mânecĭ, peste ilic cu zăbunel, saŭ cu dulămiţe albe, iar alţii cu ghebe; unii cu cojoc cu brâŭ, iar alţii cu peptare de pele de oae, lungĭ şi fără mânecĭ. Maĭ înainte vreme umbla oamenii şi cu săricĭ. — Ilicele era de *parchet* alb, cu găitanurĭ negre pe pept, cusute ca ciaprazurile; ilicele era de vară, dar se lua şi iarna pe sub dulămiţă. — Zăbunelele era fără mânecĭ, ca nişte laĭbĕre, tot albe şi tot de parchet cu găitane negre ca ilicele. — Dulămiţele era lungĭ până jos, maĭ largĭ decât potrivite pe trup, cu mânecĭ lungĭ şi se făcea din postav alb, pe pept cu găitanurĭ negre ca ciaprazurile, şi trase cu găitan şi dela subţiorĭ pe cusătură în jos până la miloc. — Ghebele era tot ca dulămiţele, numaĭ cât nu era albe ci de postav închis. — Cojoacele cu brâŭ era cusute brâu cu mătase neagră; la mijloc era maĭ strîmte, în poale maĭ largĭ. Pe guler şi pe dinainte cu piele neagră măruntă de miel negru. N'avea nasturĭ; se 'mbrăca pe mânecĭ, or împlăşcat. — Peptarele era fără mânecĭ, croite maĭ strîmte în spinare, iar în poale maĭ largĭ; venia de lungĭ până la ghenunchĭ, or maĭ sus; era or de împlăşcat, or de îmbrăcat; pentru încheiat avea nasturĭ de cioae. Peptarele le ţinea maĭ mult de sĕrbătoare, şi cu peptare umbla şi muerĭ. — Săricile era cu mânecĭ, era lungĭ până la călcâĭe, de straiŭ gros, cu laţele în afară, albe, seine, or sure. — In cap cu căciulĭ de miel negre, înalte, drepte şi cu fundu lat şi drept, iară jos potrivite pe cap, cum purta Neĭca Duţu Stinghe până bine de curînd. Oamenii maĭ săracĭ purta căciulĭ albe, care era maĭ rătunḑite la fund şi era maĭ scurte. — De multe orĭ ginerele maĭ cu dare de mână avea căciulă de barson şi cu vidră. — Vara umbla cu pălării marĭ în păreţĭ, cu fundu lat, iar la cap numaĭ potrivite. Avea nişte păreţĭ de le ţinea umerii; la păreţĭ le punea sforĭ ca să-i ţînă; când le ploua, păreţii se întăria. — In picioare era cu călţunĭ cu carîmbu larg şi până la jumĕtatea fluieruluĭ, cu potcoave înalte şi înguste, nu puse pe lat ca maĭ târḑiŭ, alţii cu cisme cu urechĭ la carîmb dinainte, alţii apoĭ era încălţaţĭ şi cu opincĭ, după cum le da mâna. — Hainele le făcea coitorĭ ca d'al de Şerban, Bologeanu, Anghel şi alţii, iar cojoacele şi peptarele şi căciulile le făcea cojocarĭ ca scurtu, Trică Şchiopu tatăl şi alţii.

Muerile umbla cu ghiordii, cu tilivichii şi roche vênătă şi roche roşie şi roche de lână vĕrgată şi surţ alb şi surţ de lână de-a groasă. — Ghiordiile era cu mânecĭ strîmte, şi la trup cam de se potrivia, iar maĭ jos largĭ. Pe la mânecĭ era cu covîrgic adecă era cu blană albă, măruntă de miel de vr'o treĭ patru degete, pe la mânecĭ, pe la gât şi pe dinainte pe margine. Ghiordia dela subţioară până la brâŭ avea o îndoitură şi pe îndoitură era cusut poso-

1) «Împlăşcat» adecă nu «îmbrăcat pe mânecĭ» ci numaĭ aşa ca o manta.

mant.(1) Ghiordiile se făcea tot din ce se făcea rochile; de bogasîŭ (pânză vînătă) îşĭ făcea numaĭ ăle maĭ năcăjite; ăle maĭ bogate îşĭ făcea de prizîl (materie de lână cu un pĕr negru şi cu unu mohorît închis). — Tilivichiile era ca scurteicile, fără mânecĭ, numaĭ de împlăşcat, sus strîmte între spete cât şedea în vêrful spinării şi apuca pe umerĭ, jos largĭ şi lungĭ cam până la ghenunchĭ, iară pe subţiorĭ trase cu covîrgic şi îndoite; covîrgic avea şi pe la gât şi până jos pe dinainte pe margine ca şi ghiordiile; ele era îmblănite cu blană măruntă. — Rochile era fără mânecĭ, sus potrivite pe trup, de la brâŭ maĭ largĭ aşa că era increţite. La pept avea gurĭ (fir de cel rĕu cusut pe pânză groasă). Rochile era de poală vînătă, altele de roşie; maĭ târḑiŭ s'aŭ ascuns astea şi s'aŭ scornit rochĭ de mătase, cum e a mea «în pelea şearpeluĭ», saŭ vinete, la care le ḑicea că sunt de bogasîŭ. — Surţurile se făcea pe atuncĭ numaĭ dintr'o foae or o foae şi jumĕtate şi era şi de mătase, roşiĭ şi albe, albe de moşalim, iar altele de prizîl. — In cap muerile era învĕlite cu gimbir şi îmbrobodite cu ştergar. Ştergarele nu se prea călca; bĕtrânele umbla cu ele necălcate, le maĭ întocmia şi le făcea cu făcăleţu, iar ăle maĭ tinere le călca. Ştergarele le făcea cocoane de p'aicĭ, şi murind alea apoĭ aŭ început a le face muerĭ de prin Săcele. Atuncĭ ştergarele era maĭ proaste, era cu un fir de tort şi cu unu de borangic. Ştergare era şi «'nvĕrgate» şi «cu florĭ»: cu prescura, cu păhărelu, cu peptănaşu, cu floarea a veche, cu şetranca, cu cornu berbeceluĭ, cu măseaua, cu floarea dintre speteze, cu puiu ăl mărunt şi altele.

Fetele umbla în cap cu ştergărele, le ḑicea «sovonele», luate dela Secheloaice, care vrea, iar care nu, umbla cu capu gol. Fetele se purta cu cosîţe şi de pe la 16, 17, 18 anĭ mergea la împletitoare, unde plătia câte douĕ, câte treĭ ducĭ(1) de le împletia; aşa «era tainu», ca să meargă să le împletească pentru dumineca. Unele mergea de sâmbătă sara, că duminecă era aşa de multe de nu maĭ rĕsbia. Noaptea şi le învĕlia cu cârpă udă, ca să nu se sbîrlească, şi aşa le ţinea cosîţele toată sĕptămâna. Impletitoare era Lina lu Drăghicĭ, care le împletia cu douĕ coade, împletite în multe, nu ca acuma în treĭ; coadele le aducea peste cap şi le cosia de pĕr de nu se cunoştea. — Peste coade se gătia cu panclicĭ or cu gurĭ de ajungea până jos (gură era panclicile cu, sute cu fir şi florĭ).

Muerile era încălţate cu cisme negremaĭ înainte vreme cu potcoavă, ceva maĭ joasă ca la oamenĭ, maĭ târḑie vreme cu copor; fetele şi nevestele tinere purta cisme galbine cu copor, iar băetele până pe la ḑece, doi-spre-ḑece anĭ, umbla cu cisme roşiĭ cu copor. Coporu era un fel de toc de lemn îmbrăcat în pele; la mijloc cu gât adecă era maĭ subţire sus şi jos maĭ lat şi cu potcoavă de fer; coporu era ceva destul de înălticel. Fetele maĭ purta şi un fel de pantofi, de le ḑicea condurĭ, şi era cu copor şi pe marginĭ cu panclicĭ roşiĭ or vinete.

Mireasa era îmbrăcată cu iiă, pe umere cu brăţărĭ de fir, întocma ca pumnii la mânecĭ, pe pept cu florĭ tot de fir, cusute de anumite cusătorese, cum era pe acea vreme Făgărăşanca şi Duloaîca. Şi mânecile la iiă era lungĭ, de când se 'ncheia, maĭ întâiŭ învêrtia mâneca pe braţ şi apoĭ o încheia cu «pumnii» de fir cu băerĭ. Unele şi în

1) Posomantul e un şiret maĭ lat de un deget, făcut din fire în coloarea auruluĭ.

1) Dutca are douĕ groşiţe şi face cam ḑece banĭ saŭ patru crucerĭ.

pept avea la iiă brăţare şi se 'ncheia pe dindărăt, pentru că era numa ciupag, adecă fără poale. Mireasa maĭ era gătită cu roche; peste roche venia surţu, iar peste surţ o încingea cu paftale, de argint la d'ăle maĭ bogate; la ăle maĭ sărace paftale rele, proaste. In picioare era încălţată cu cisme galbine cu copor.

Până când eşia din curte dela mireasă ca să meargă la biserică, lăutariĭ le ḑicea marşu până ce nu se maĭ vedea. După ce pleca cu nunta, le punea lăutarilor să mânce, şi după ce mânca, se ducea lăutariĭ pe la ginere, maĭ ales când le era în drum, şi de acolo mergea la biserică, unde era nunta.

(Finea în No. viitor).

G. I. PITIŞ.